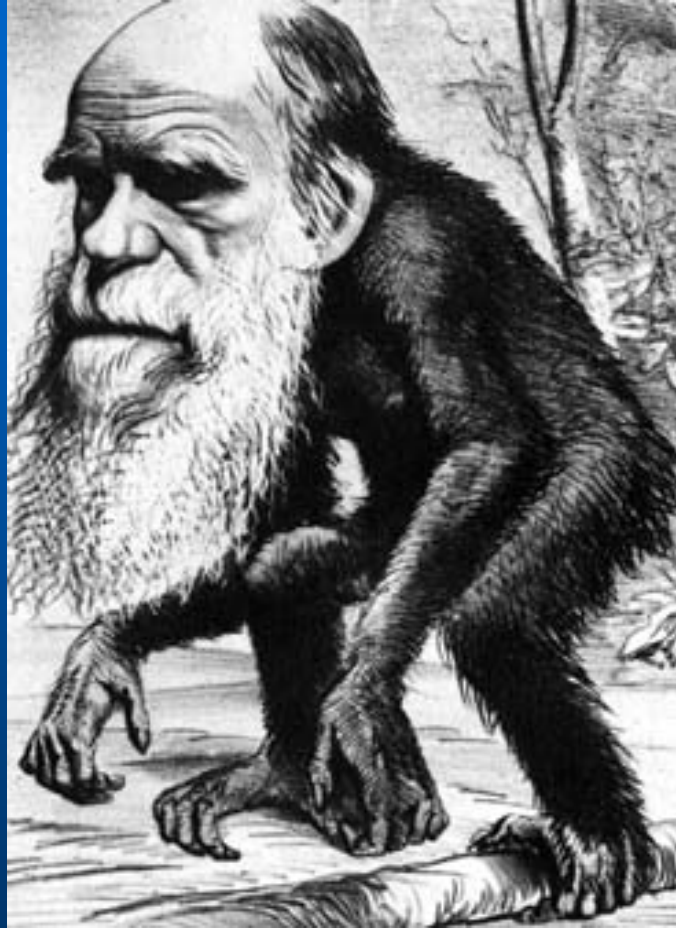

DEJAVNIKI ZAZNAVE TVEGANJA V BIOTEHNOLOGJI IN GENSKEM INŽENIRINGU

Minka Vičar

IZHODIŠČA

- Življenje ter sodobna znanost in tehnologija so povezani s tveganjem, ki predstavlja grožnjo ljudem in stvarjem, ki nam veliko pomenijo in jih cenimo.
- Pri varnosti gre za osebne in družbene vrednostne sodbe.
- Ne glede na objektivno naravo tveganja, predstavlja subjektivna zaznava podlago za njegovo sprejemanje
- Odnos informacijskih medijev, vladnih ustanov ter javnih in zasebnih interesnih skupin spreminja obseg družbenega zanimanja za tehnološke nevarnosti in vpliva na stališča.

IZHODIŠČA

Genski inženiring in biotehnologija:

- veliko obetata in hkrati najgloblje posegata v življenje in družbo, zato vzbujata poleg pričakovanj tudi strah, povezan z njuno uporabo v kontekstu neznanja.
- sta dragi tehnologiji, ki sta večinoma vezani na velike globalne korporacije in s tem povezane dileme.

IZHODIŠČA

Uveljavljanje vizije trajnostnega razvoja sloni na upoštevanju:

- **Kompleksnosti narave, življenja in družbe, kar zahteva prehajanje s prevladujočega pozitivističnega na bolj holistični pristop,**
- **Potrebe po večanju odgovornosti pri razvoju in uporabi tehnologij,**
- **Potrebe po vzpostavitvi dialoga med znanostjo, politiko in širšo javnostjo.**

RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

- **Kako informiranost in dejavniki, ki jo določajo, vplivajo na subjektivno zaznavo tveganja v uporabi genskega inženiringa in biotehnologije ?**

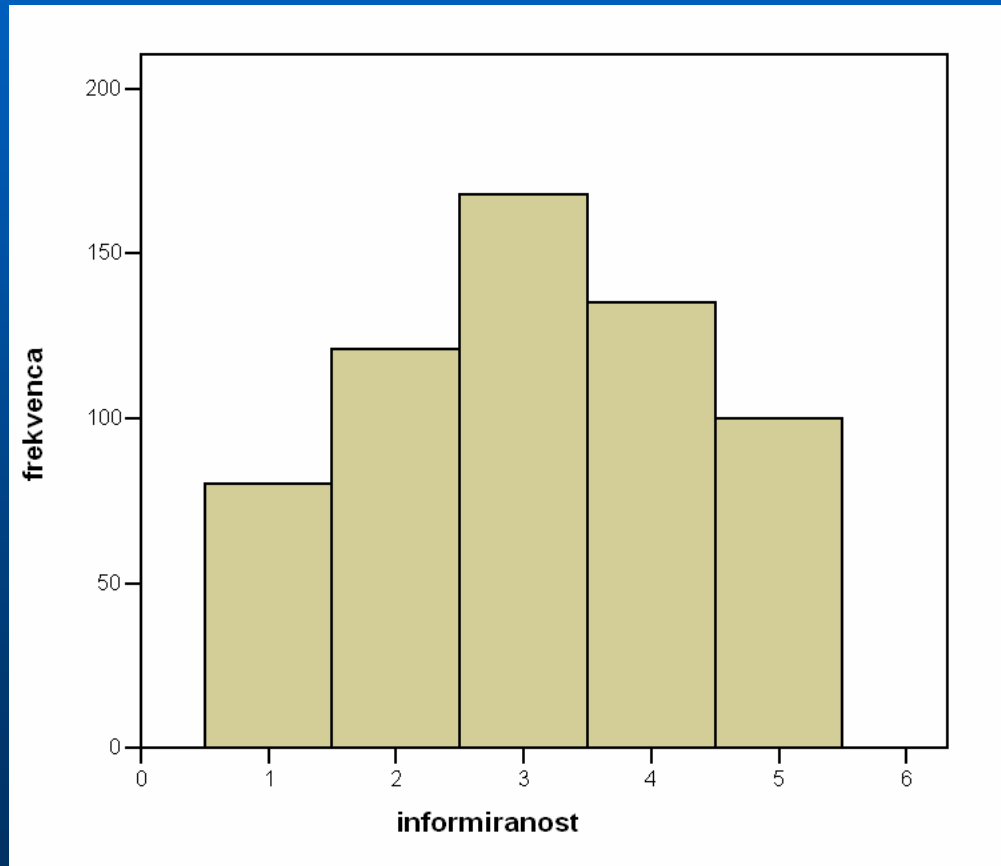
METODA

- **Anketa na vzorcu s 606 udeleženci (analiza rezultatov s statističnim paketom SPS 12)**
- **Usmerjeni intervju s 16 udeleženci (kvalitativna analiza odgovorov)**

UGOTOVITVE

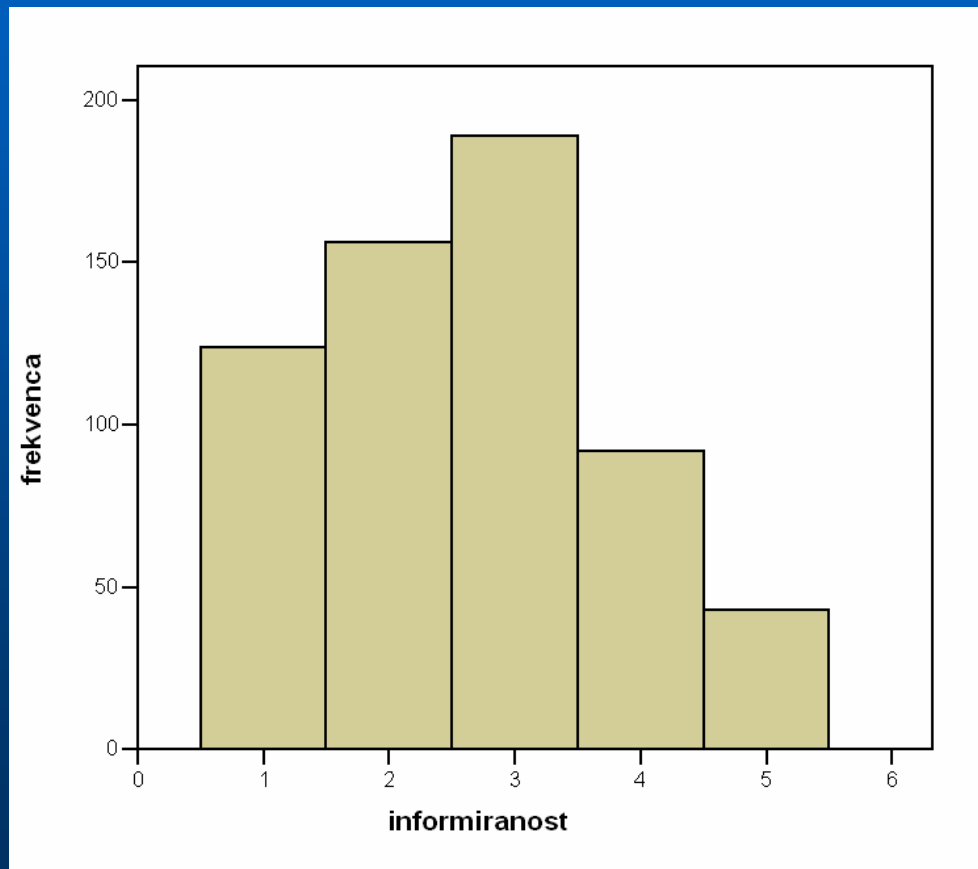
Pri udeležencih/-kah je bila nizka stopnja splošne informiranosti in slabo poznavanje situacije na področju biotehnologije in genskega inženiringa.

UGOTOVITVE

Slika 1: Informiranost za odločanje o uporabi GS hrane.

UGOTOVITVE

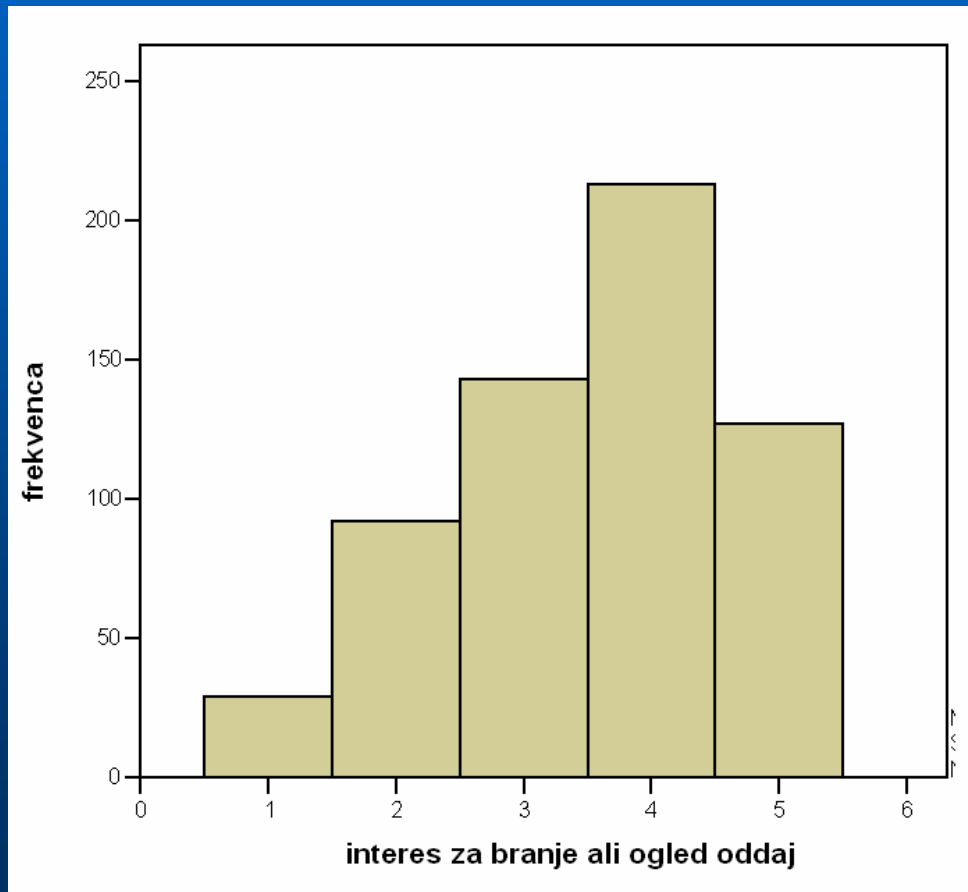

Slika 2: Informiranost za odločanje o uporabi terapevtskega kloniranja.

UGOTOVITVE

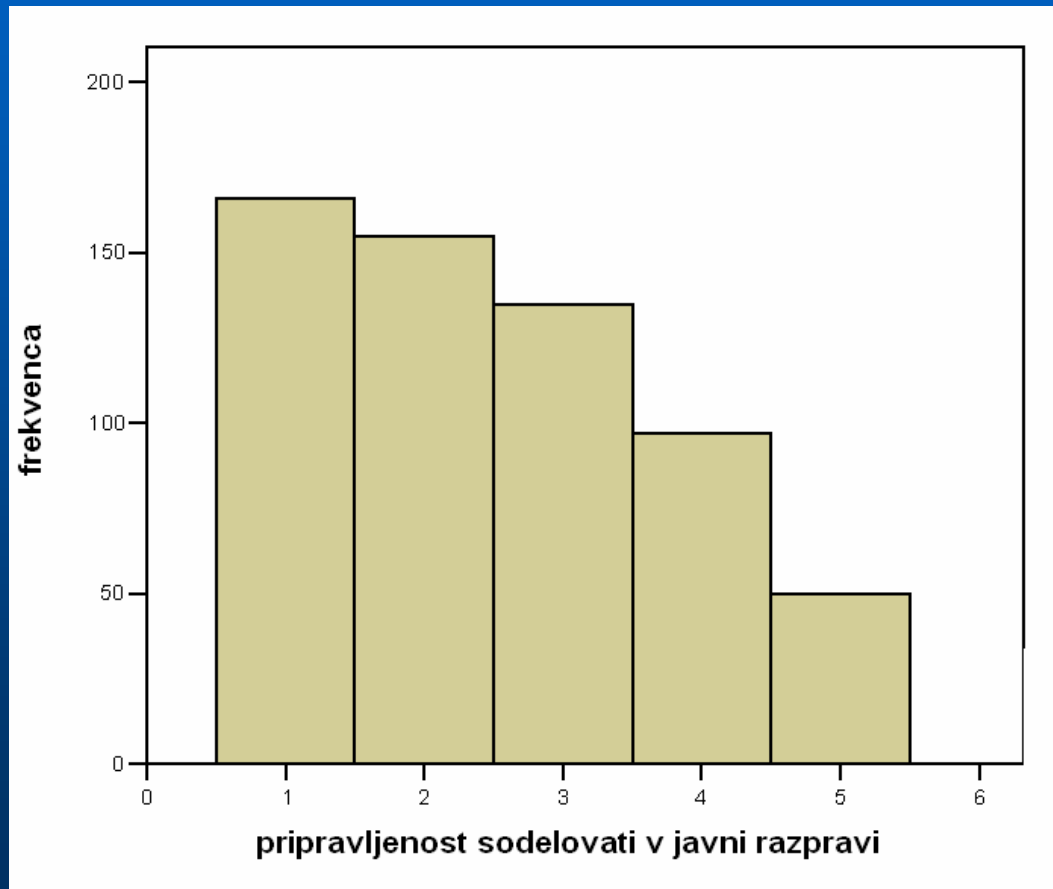
- V danem kontekstu in z njim povezanim stanjem na področju informiranja javnosti, so na ozaveščenost udeležencev/-k najbolj vplivali osebni dejavniki.
- V raziskavi sodelujoči mediji pogosto niso dovolj dobro poznali področja biotehnologije in genskega inženiringa (niso razumeli znanstvenega jezika), niso poznali dovolj dobro sistema biološke varnosti in ji niso posvečali pozornosti . Uredništva so dajala prednost drugim temam, ki ustrezajo njihovi tržni strategiji uredniški politiki.

UGOTOVITVE

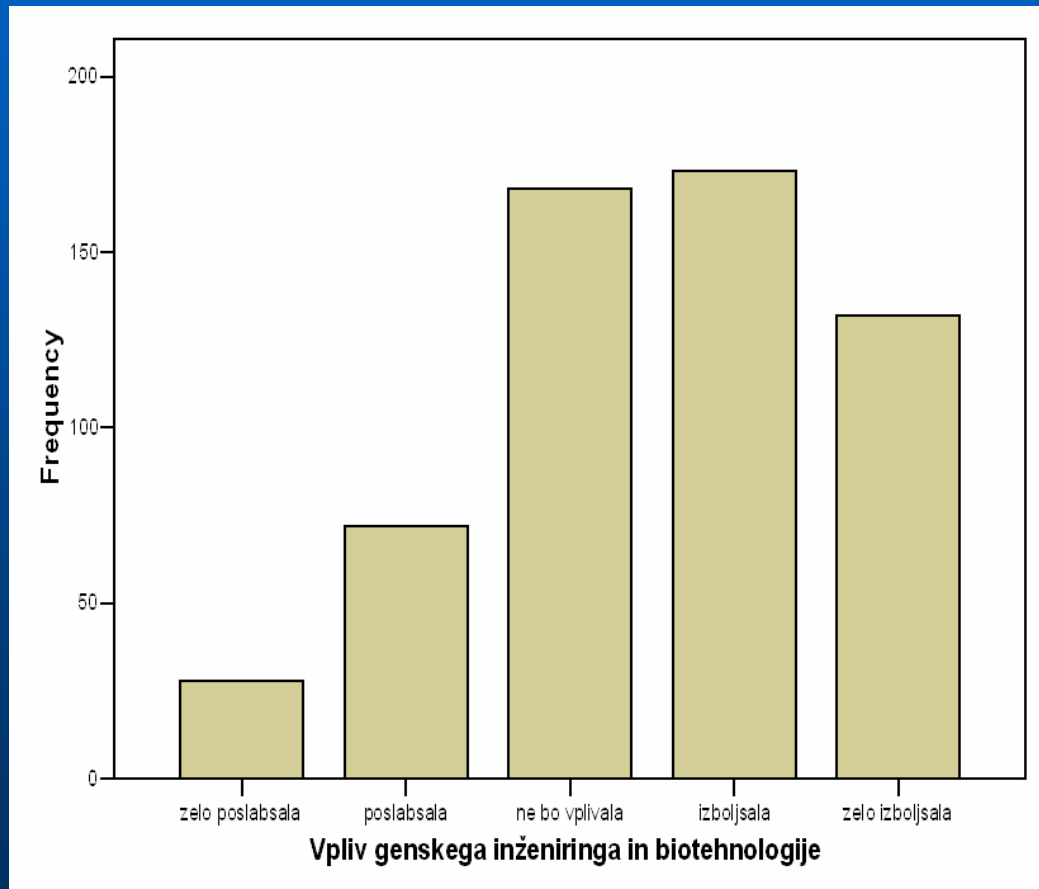
Slika 3: Interes za branje člankov ali ogled oddaj na TV o genskem inženiringu in biotehnologiji.

UGOTOVITVE

Slika 4: Pripravljenost sodelovati v javni razpravi o genskem inženiringu in biotehnologiji.

UGOTOVITVE

Slika 5: Mnenja udeležencev/-k o vplivu genskega inženiringa in biotehnologije na življenje v naslednjih dvajsetih letih.

UGOTOVITVE

- **V raziskavi sodelujoče raziskovalne ustanove v danem kontekstu niso dovolj informirale javnosti. Ene ustanove niso želele, druge pa niso uspele (bazične) pritegniti dovolj pozornosti v javnosti.**

UGOTOVITVE

- **V kontekstu slabe medijske pokritosti in majhne informiranosti so osebni dejavniki imeli velik vpliv na zaznavo tveganja. Tisti/-e udeleženci/-ke, ki so na tem področju imeli/-e osebni interes, so bili/-e bolj informirani/-e in so bolj poznali/-e to področje.**
- **Udeleženci/-ke, ki so imeli/-e interes v področju, so zaznali/-e manjše tveganje, razen v primeru xenotransplantacije, kjer so ocenili/-e veliko tveganje.**
- **Udeleženci/-ke, ki niso imeli/-e osebnih interesov na tem področju, so bili/-e slabše informirani/-e in so zaznali/-e večje tveganje.**

UGOTOVITVE

- **Udeleženci/-ke so najmanj sprejemali/-e gensko spremenjeno hrano, katere tveganost so sicer ocenili/-e nižje kot tveganost xenotransplantacij in terapevtskega kloniranja.**
- **Levo usmerjeni/-e udeleženci/-ke so bolj nasprotovali potencialni uporabi gensko spremenjene hrane in bolj poudarjali tveganje, povezano z ohranjanjem narave in socialnih vrednot ter dvomili v enakopravno dostopnost do koristi genskega inženiringa in biotehnologije.**

UGOTOVITVE

- V hipotetičnih aplikacijah v medicini so ocenili/-e večje tveganje in večjo uporabnost kot v hipotetičnih aplikacijah v kmetijstvu in prehrani.
- Udeleženci/-ke so precej zaupali/-e raziskovalcem, da bodo v prihodnosti raziskali morebitne negativne vplive genskega inženiringa na zdravje in naravo.
- Podpora stališču o kloniranju zarodkov (pri parih brez potomcev) je bila povezana z desno usmerjenostjo in ni bila povezana z informiranostjo in izkazanim znanjem biologije.

UGOTOVITVE

- Najbolj so podprli/-e dostop zdravnikov do genskih informacij.
- Desno usmerjeni/-e udeleženci/-ke, z nižjo izobrazbo ter manj izkazanega znanja biologije, so bolj zaupali/-e zakonodaji in so bolj podpirali/-e dostop pokojninskemu skladu ter privatnim zavarovalnicam do genskih informacij.

GLEDE NA REZULTATE BI LAHKO SKLEPALI:

- V vzorcu so na informiranost in subjektivno zaznavo tveganja v genskem inženiringu in biotehnologiji poleg družbenega konteksta vplivali osebni dejavniki (starost, izobrazba, interesi, spol, politična usmerjenost, vrednote, poznavanje tehnologij, socialno okolje in dejavnosti, s katerimi so se udeleženci/-ke srečevali v vsakdanjem življenju).
- Manj kot je jasna situacija, bolj so pri presoji močni subjektivni dejavniki. Na podporo stališčem glede aplikacij na različnih področjih so različni osebni dejavniki različno vplivali.

Življenje je zelo kompleksno, zato genski inženiring in biotehnologija zahtevata večjo informiranost ter osnovno biološko pismenost in vedno več vsem dostopnega splošnega znanja, ne samo pri raziskovalcih, tudi pri politikih in nadzornikih.

- Ali bomo poleg poudarjanja ozkega »uporabnega« znanja upoštevali tudi potrebo po široki splošni izobrazbi, prenosljivi na različna področja?
- Koga bodo mediji zastopali v sistemu biološke varnosti?

Ali bo naša širša javnost sposobna aktivno sodelovati v sistemu biološke varnosti?

